

A MAGYAR KÖZTÁRSASÁG LEGFELSŐBB BÍRÓSÁG

1/2005.BJE. szám

A MAGYAR KÖZTÁRSASÁG NEVÉBEN!

A Magyar Köztársaság Legfelsőbb Bíróságának jogegységi tanácsa Budapesten, a 2005. év február hó 21. napján és 2005. év március hó 7. napján tartott ülésen a Legfelsőbb Bíróság elnökének indítványa alapján meghozta, és nyilvánosan kihirdette a következő

j o g e g y s é g i h a t á r o z a t o t:

a./ A belföldi körözést elrendelő elfogatóparancs kibocsátása után kiadott nemzetközi körözést elrendelő elfogatóparancs /Sztk. tv. 9. § b/ pont/ az elévülést félbeszakítja.

Félbeszakítja az elévülést a belföldi körözést elrendelő elfogatóparancsot követően az Európai Unió tagállamaival folytatott bűnügyi együttműködésről szóló 2003. évi CXXX. törvény /EU bü. tv./ alapján kiadott európai elfogatóparancs is.

Amennyiben az előbbi, /Sztk. tv. 9. § b/ pontja/ szerint kiadott nemzetközi körözést elrendelő elfogatóparancs az Európai Unió olyan tagállamában vezetett eredményre, amelyben átadásnak lehet helye, úgy az ezt követően utóbb kiállított és megküldött európai elfogatóparancs az elévülést nem szakítja félbe. /EU bü. tv. 26. §/

Ha a büntetőügyben eljáró hatóság belföldi körözést elfogatóparanccsal nem kezdeményezett, hanem elfogatóparanccsal nemzetközi körözést rendelt el, vagy európai elfogatóparancsot bocsátott ki, újabb tény ismeretében szükségessé váló belföldi körözést elrendelő elfogatóparancs az elévülést szintén félbeszakítja.

A nemzetközi bűnügyi jogsegélyről szóló 1996. évi XXXVIII. törvény /Nbj./ alapján folytatott kiadatási eljárásban az Nbj. 32.§-a alapján kiadott elfogatóparancsnak a bíróság, illetve a büntetés-végrehajtási bíró részéről történő kiadása az elévülést félbeszakítja.

b./ Az igazságügyminiszter előterjesztett kiadatási kérelme alapján a külföldi hatóságok által fogatosított eljárási cselekmények az elévülés szempontjából egy tekintet alá esnek a magyar hatóságok által fogatosított eljárási cselekményekkel.

c./ Az igazságügyminiszter külföldi államnál előterjesztett kiadatási kérelme az elévülést - az előterjesztés időpontjában - félbeszakítja.

I n d o k o l á s

A Legfelsőbb Bíróság elnöke a bíróságok szervezetéről és igazgatásáról szóló 1997. évi LXVI. törvény /Bszl./ 31.§-a (1) bekezdésének a/, a Be. 440.§-a (1) bekezdésének a/, továbbá a Bszl. 29.§-a (1) bekezdésének a/ és a Be. 439.§-a (1) bekezdésének a/ pontjára alapozottan - és az igazságügyminiszter által kezdeményezetten - a kiadatási eljárásban a büntethetőség, illetve a büntetés végrehajthatóságának elévülésével kapcsolatban felmerült alábbi három elvi kérdésben indítványozta jogegységi eljárás lefolytatását.

a/ A belföldi elfogatóparancs kibocsátását követően az Nbj. 32.§-a alapján kibocsátott „nemzetközi” elfogatóparancs félbeszakítja-e az elévülést.

b/ Az elévülés szempontjából miként kell megítélni a külföldi hatóságok eljárási cselekményeit.

c/ A kiadatási kérelem külföldi államnál történő előterjesztésének időpontja félbeszakítja-e az elévülést.

Előterjesztésében az a/ és c/ pontban jelzett kérdésekben az egységes bírói gyakorlat, a b/ pontban feltett elvi kérdés kapcsán pedig az egységes jogértelmezés biztosítása, s ekként a joggyakorlat továbbfejlesztése érdekében tartotta szükségesnek jogegységi eljárás lefolytatását.

Ez utóbbi érdekében indokoltnak látta, s továbbmenően indítványozta az Európai Unió tagállamaival folytatott bűnügyi együttműködésről szóló 2003.évi CXXX. törvény /későbbiekben rövidítve: EU bü.tv./ alapján kibocsátott európai elfogatóparancs elévülésre gyakorolt hatásának megválaszolását is, minthogy az is hasonló elvi problémákat vethet fel.

Az indítványozó az a/ és c/ pontban írt kérdések kapcsán - az igazságügyminiszter által részére megküldött - különböző

bíróági határozatokkal szemléltette az eltérő bírói gyakorlat, illetve a felvetett elvi kérdések ellentétes megítélésének lehetőségét.

Egyes bíróságok jogi álláspontja szerint a belföldi elfogatóparancsot követően az Nbj. 32.§-a szerint kibocsátott „nemzetközi” vagy „kiadatási” elfogatóparancs az elévülést nem szakította félbe.

/Komárom-Esztergom Megyei Bíróság Szv. 865/1999/19; Hajdú-Bihar Megyei Bíróság Szv. 917/1997/19. számú, és Püspökladányi Városi Bíróság 2004. február 5. napján meghozott Bk. 4/2003/3. számú határozata, amellyel a II. rendű terhelt ellen indított büntetőeljárást a büntethetőség elévülése miatt megszüntette./

A fentebb legutóbb megjelölt határozat szerint elévülést félbeszakító hatást csak az igazságügyminiszter részéről előterjesztett kiadatási kérelem eredményezhetett volna.

Más bíróságok jogi álláspontja szerint a „belföldi” elfogatóparancsot követően az Nbj. 32.§-a alapján kibocsátott „nemzetközi” elfogatóparancs a büntetés végrehajthatóságának, illetve a büntethetőségnek az elévülését félbeszakította.

/Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Bíróság Szv. 690/1997; Zala Megyei Bíróság Szv. 638/2002; Fővárosi Bíróság 12.B. 235/1995; Dunakeszi Városi Bíróság 6.B. 218/1995. számú ügyben hozott határozatai./

Az Ózdi Városi Bíróság a 7.Bk. 7/2004/3. számú ügyben a Németországban tartózkodó terhelttel szemben az igazságügyminiszter által 2001. február 7-én előterjesztett kiadatási kérelemnek tulajdonított elévülést félbeszakító hatást; míg az általa az Nbj. 32.§-a szerint kibocsátott „nemzetközi” elfogatóparancsnak nem.

- o -

A legfőbb ügyész BF. 187/2005. számú nyilatkozatában jelezte, hogy az indítvány javaslati részének b/ és c/ pontjában foglaltakkal egyetért. Az a/ pontban írt javaslattal szemben viszont célszerű lenne kimondani, hogy a nemzetközi elfogatóparancs kibocsátása után kiadott európai elfogatóparancs nem tekinthető minden esetben adminisztratív jellegű intézkedésnek. Vitathatónak találta a javaslat azon megállapítását is, miszerint nemzetközi elfogatóparancs után a belföldi elfogatóparancs kibocsátása indokolatlan, s ha mégis megtörténik, az elévülést nem szakítja félbe.

- o -

Tekintve, hogy az elévülés bekövetkezésével megszűnik az állam büntetőigényének érvényesíthetősége, s ezért az elévülés félbeszakadásának kérdése jelentős, mert a példaként felhozott határozatok az eltérő bírói gyakorlatot igazolták; végül pedig az EU tagállamaival folytatott bűnügyi együttműködés során az átadási eljárás is felvethet az elévüléssel kapcsolatban hasonló elvi kérdéseket, és ez eltérő jogalkalmazáshoz vezethet, a jogegységi tanács - a Be. 439.§-a (1) bekezdése a/ pontjára alapozottan jogegységi határozat hozatalát látta szükségesnek.

- o -

Ennek során előrebocsátja a következőket:

A Be. vonatkozó rendelkezéseiből megítélhetően /73.§ (1), és (3) bekezdése, 281.§ (6) bekezdése, a Be. XXIV. Fejezete/ nem különbözteti meg az elfogatóparancs egymástól eltérő formáit, hanem az „elfogatóparancs” általános fogalmat használja.

Ezt alkalmazza az Nbj. 32.§-a is, amikor „elfogatóparancsot bocsát ki” rendelkezést tartalmazza.

Ezzel szemben - a mellékelte bírósági határozatokkal példázottan - a gyakorlatban az Nbj. 32.§-ához kapcsoltn a „nemzetközi”, vagy „kiadatási” elfogatóparancs, illetve a „belföldi” elfogatóparancs megnevezés is használatos.

Ezért a jogegységi tanács mindenek előtt a különböző elfogatóparancsok fogalmi tisztázását látta szükségesnek.

A személy- és tárgykörözésről szóló 2001.évi XVIII. törvény /Sztk.tv./ megalkotásának egyik célja - az indokolásából kitűnően - az volt, hogy az elfogatóparancs fogalmát megtöltse tartalommal. Ennek érdekében definiálta a „körözés”, „körözés elrendelés”, „nemzetközi körözés” fogalmát is. /1.§ (2) bekezdés a/-c/ pontok/

Az Sztk. törvény definícióinak lényege szerint az elfogatóparancs olyan körözést elrendelő határozat, ami a keresett személy felkutatását, elfogását célozza.

Irányulhat más állam területére is, amely esetben a nemzetközi körözés fogalma alá tartozik. /Sztk. tv. 8-11. §-a/

Az Európai Unió tagállamaival folytatott bűnügyi együttműködésről szóló 2003. évi CXXX. törvény /az EU bü.tv./ a személy- és tárgykörözésről rendelkező törvényt is módosította.

Beiktatta az európai elfogatóparancs fogalmának meghatározását; ugyanekkor a nemzetközi körözés fogalmát meghatározó definíciót akként változtatta meg, hogy abból az európai elfogatóparancs alapján végzett körözést kiemelte. /módosított Sztk. tv. 1.§ (2) bekezdésének c/ és f/ pontja/

E módosítás következtében - és a jelen eljárás tárgyát tekintve leegyszerűsítve - nemzetközi körözés a magyar hatóság által kezdeményezett és más állam területén folytatott minden olyan körözés, ami nem európai elfogatóparanccsal történik. Így a legtágabb értelemben véve e gyűjtőfogalom alá vonható az Nbj. 32.§-a alapján kiadott elfogatóparancs is.

Az Sztk.tv. végrehajtási rendeletei szerint:

„Más állam területén történő nemzetközi körözést a bíró, illetve az ügyész által kiállított elfogatóparancs NEBEK-hez /Nemzetközi Bűnügyi Együttműködési Központhoz/ történő megküldésével kell kezdeményezni,”

/20/2001./X. 11./ BM. rendelet 21.§ (2) bekezdés b/ pontja/ illetve:

„Ha a Be. rendelkezése szerint az ismeretlen helyen tartózkodó terhelttel szemben elfogatóparancs kibocsátásának van helye, a körözést elfogatóparancsban kell elrendelni”,

valamint:

„A kiadatási eljárásban elfogatóparancsot a nemzetközi bűnügyi jogsegélyről szóló 1996. évi XXXVIII. törvény 32. §-a alapján a bíróság bocsát ki”

rendelkezéseket tartalmaznak.

/1/2003./III. 7./ IM rendelet 7.§ (1) bekezdése, és 7.§ (6) bekezdése/

A fentiekkel szemben az EU bü. törvény a nemzetközi körözés /vö. 10.§/ és a nemzetközi elfogatóparancs /vö. 26. § fogalmakat egyaránt használja.

A vázolt, valamint idézett jogszabályi rendelkezésekben adott tartalmi meghatározás, illetve szóhasználat alapján a jogegységi tanács határozatának további részében a különböző elfogatóparancsokat egymástól az alábbiak szerint különbözteti meg: belföldi körözést elrendelő elfogatóparancs, nemzetközi körözést elrendelő elfogatóparancs, európai elfogatóparancs és az Nbj. 32.§-a alapján kiadott elfogatóparancs.

- o -

Az így tett megkülönböztetések alapulvételével; a nemzetközi vonatkozású ügyek intézését szabályozó két speciális külön törvény - az Nbj. és az EU bü.tv. - rendelkezéseinek értelmezésével;

valamint az elévülés félbeszakítására okot adó eljárási cselekmények megítélésében már kialakult és egységes bírói gyakorlatra figyelemmel, a jogegységi tanács az indítványban felvetett elvi kérdéseket megválaszolhatónak tartotta.

A bírói gyakorlat elévülést félbeszakító hatást /Btk. 35.§ (1) bekezdése, és Btk. 68.§ (4) bekezdése/ csak azoknak a terhelt ellen foganatosított hatósági intézkedéseknek tulajdonít, amelyek nem belső ügyviteli jellegűek, hanem érdemben szolgálják az ügy előbbre vitelét.

/vö. BJD 206; BJD 4696; BJD 5693./

Ugyancsak hosszú ideje egységes a gyakorlat abban is, hogy az ismételt, de hatókörét tekintve tartalmilag megegyező intézkedések már nem szakítják félbe az elévülést.

/vö. BJD 2493./

ad.a/

Az elfogatóparancs kibocsátásának oka, hogy a terhelt ismeretlen helyen, illetve külföldön tartózkodik; célja a terhelt elfogása büntetőeljárás lefolytatása, vagy büntetés végrehajtása érdekében a hatóság elé állítása.

A már hivatkozott körözéssel kapcsolatos jogszabályok alapján nemcsak fogalmi szempontból, de hatókörük szempontjából is különbség tehető az egyes elfogatóparancsok között, éspedig aszerint, hogy a terhelt vélt feltalálása, /tartózkodási helye/ belföldön, vagy külföldön valószínűsíthető. Előbbi esetben belföldi körözést elrendelő elfogatóparancs kibocsátásának van helye.

Amennyiben a terhelt, elítélt holléte az EU valamely tagállamában valószínűsíthető, úgy a magyar hatóság európai elfogatóparancsot, ha pedig más állam területén, akkor az Nbj. 32.§-a alapján ad ki elfogatóparancsot a felkutatása és elfogása végett.

Az Nbj. 32.§-a alapján kibocsátott elfogatóparancs a klasszikus értelemben vett kiadatási eljáráshoz kapcsolódik; konkrétan azokhoz az esetekhez, amikor a magyar állam keres meg külföldi államot kiadatás iránt. /Nbj. 2. Cím, 31-36.§-ok/

A szóbanlévő elfogatóparancs alaki és tartalmi kellékeit elsősorban a vonatkozó nemzetközi szerződések tartalmazzák.

Az európai elfogatóparancs - mint új jogintézmény - tartalmában magában foglalja a keresett személy felkutatását, őrizetbe vételét, fogvatartását és az elfogatóparancsot kibocsátó igazságügyi hatóság részére történő átadását is. Ez utóbbival a hagyományos értelemben vett kiadatási eljárást helyettesíti és rövidíti le a tagállamok között, megteremtve egyben a tagállami igazságügyi hatóságok közötti közvetlen együttműködést.

Kiadása az EU bü.tv. 2. számú melléklete szerinti formanyomtatvánnyal történik.

A Btk-nak a büntethetőség és a büntetés végrehajthatósága elévülésére vonatkozó rendelkezése nem különböztet aszerint, hogy a magyar hatóság intézkedése - így adott esetben - az elfogatóparancs kibocsátása milyen hatókörű.

Mindebből következően az elévülés szempontjából a belföldi körözést elrendelő elfogatóparancs kibocsátása után nemzetközi körözést elrendelő elfogatóparancs, európai elfogatóparancs, illetve az Nbj. 32.§-a alapján kiadott elfogatóparancs kibocsátása nem tekinthető a belföldi elfogatóparancsot megismétlő „adminisztratív” intézkedésnek.

A nemzetközi körözés elrendelésekor még nem tudható, hogy a körözött személy az Európai Unió valamely tagállamában, vagy a világ mely államában tartózkodik, illetve kerül elfogásra.

Amennyiben a terheltet nemzetközi körözést elrendelő elfogatóparancs alapján fogták el, a továbbiakban az Nbj. hatálya alá tartozó esetekben kiadatási eljárásnak, az EU bü. törvény hatálya alá tartozó esetekben pedig átadási eljárásnak lehet helye.

Az EU bü. törvény 26.§-ának rendelkezéséhez képest, ha a bíróság már kibocsátott a terhelt ellen nemzetközi elfogatóparancsot, akkor az európai elfogatóparancs annak a helyébe lép, megtartva az eredeti kibocsátási időpontot és a bírósági ügyszámot.

Ez esetben utólag - három napon belül - kell megküldeni az európai elfogatóparancsot, mert az lesz az alapja az átadási eljárásnak. /EU bü. tv. 27.§/

Az EU bü.tv. hatálya alá tartozó ügyekben tehát - a törvény fenti rendelkezéséből következően - az utólag megküldött európai elfogatóparancs az elévülést már nem szakítja félbe: ez, mintha már eredetileg is európai elfogatóparanccsal végezték volna a körözést, a nemzetközi elfogatóparancs helyébe lép.

Ez a szabály viszont, miután csak az EU tagállamaiban és csak az EU bü. törvény hatálya alá tartozó ügyekre érvényes, nem vihető át a szintén nemzetközi körözés alapján elfogott azon személyekre, akikkel szemben az Nbj. törvény szerint van kiadatásnak helye.

Tekintve, hogy a Be. alapján kiadott elfogatóparancs a körözési jogszabályok szerint irányulhat közvetlenül külföldre is, nem zárható ki az sem, hogy olyan újabb körülmény áll elő, amely miatt a terhelttel szemben belföldi elfogatóparancs kibocsátása szükséges.

Ekként pedig egy új tény ismeretében kiadott ilyen belföldi elfogatóparancs sem tekinthető adminisztratív intézkedésnek, ezért ennek is elévülést félbeszakító hatást lehet tulajdonítani.

A fentebb kifejtettek alapján az indítvány a/ pontjához tartozó kérdéskör kapcsán az eddigiek összegzéseként - feltéve természetesen, hogy az elévülés még nem következett be - az alábbiak rögzíthetők:

A belföldi körözést elrendelő elfogatóparancs kibocsátása után újabb tények ismeretében kiadott nemzetközi körözést elrendelő elfogatóparancs /Sztk. tv. 9. § b/ pont/ az elévülést félbeszakítja.

Félbeszakítja az elévülést a belföldi körözést elrendelő elfogatóparancsot követően az EU bü. törvény /25. §/ alapján kiadott európai elfogatóparancs is.

Amennyiben az előbbi, /Sztk tv. 9. § b/ pont/ szerint kiadott nemzetközi körözést elrendelő elfogatóparancs az EU olyan tagállamában vezetett eredményre, amelyben átadásnak lehet helye, úgy az ezt követően utóbb kiállított és megküldött európai elfogatóparancs az elévülést nem szakítja félbe. /EU bü. tv. 26. §/

Ha a büntetőügyben eljáró hatóság belföldi körözést elfogatóparanccsal nem kezdeményezett, hanem elfogatóparanccsal nemzetközi körözést rendelt el, vagy európai elfogatóparancsot bocsátott ki, újabb tény ismeretében szükségessé váló belföldi körözést elrendelő elfogatóparancs az elévülést szintén félbeszakítja.

- o -

Amennyiben a feltételei fennállanak a terhelt, elítélt kiadatásának, az Nbj. 32. §-a szerinti elfogatóparancs „kibocsátása” - minthogy az iratokat a bíróságnak, illetve a jogerős ítéletet a büntetés-végrehajtási bírónak az igazságügyminiszterhez kell megküldenie, - az iratok felterjesztésével történik. Mindezzel a bíróság a terhelt ellen olyan intézkedést tesz, amellyel az ügy érdemi előbbre vitelét célozza.

Ezért a jogegységi tanács az ellentétes tartalmú bírósági határozatok közül azokkal ért egyet, amelyek szerint az Nbj. 32. §-a alapján kiadott elfogatóparancsnak - fentiek szerint történő - kibocsátása az elévülést félbeszakítja.

ad.b/

A klasszikus értelemben vett - Nbj. szerinti - kiadatási eljárásban az igazságügyminiszter kiadatási kérelmének előterjesztését követően az intézkedés végrehajtása - miként az európai

elfogatóparancs alapján történő átadás végrehajtása is - az érintett külföldi állam hatóságaira hárul.

Ilyen esetekben az adott terhelttel szembeni büntetőjogi, illetve büntetés-végrehajtási igény érvényesítése a magyar igazságügyi hatóságok részéről a terhelt, elítélt vonatkozásában meglévő személyi joghatóságra tekintettel történik. Miután a magyar hatóság más állam területén joghatósággal nem rendelkezik, - nemzetközi szerződések alapján nyújtott - „területi” jogsegélyről van szó ebben az esetben. Az e körben külföldön történő eljárás tehát a büntetőigény érvényesítése szempontjából kizárólag a magyar igazságügyi hatóságok érdekeit szolgálja.

Ebből következik, hogy az elévülésre nyitva álló határidő számítása, félbeszakadása szempontjából a külföldön folyó eljárási cselekményeknek is jelentősége van. Ezért a külföldi hatóságok által foganatosított eljárási cselekmények az elévülés szempontjából egy tekintet alá esnek a magyar hatóságok által foganatosított eljárási cselekményekkel.

Tehát a Btk. 35.§-a /1/ bekezdése, illetve a 68. §-a /4/ bekezdése szerint - és az e körben fennálló magyar bírói gyakorlat alapján kell megítélni a külföldi hatóság által a terhelt ellen foganatosított eljárási cselekményeknek az elévülés félbeszakítására való alkalmasságát.

ad.c./

A különböző nemzetközi szerződéseken, viszonyosságokon alapuló kiadatási eljárásban az államok közötti kapcsolattartás diplomáciai úton, vagy központi hatóságok útján történik, és a kiadatási kérelemről szóló végső döntést sem közvetlenül az igazságügyi hatóságok hozzák meg. A fentieknek megfelelően az Nbj. is akként rendelkezik, hogy akár a magyar államtól kérnek, akár a magyar állam kér külföldi államtól kiadatást, annak kérdésében az igazságügyminiszter dönt. /Nbj. 26. § /1/ bekezdése és 33. §-a/

E döntése során az ügy érdemére kiható módon hatósági jogkört gyakorol, hiszen amennyiben a magyar hatóságok által kezdeményezett kiadatási kérelmet nem terjeszti elő, úgy az Nbj.32. §-a alapján kibocsátott elfogatóparanccsal félbeszakadt elévülés folyik tovább, és ez a büntethetőség, vagy a szabadságvesztés végrehajthatóságának megszűnéséhez vezethet. Ugyanekkor a kiadatási kérelem előterjesztése a külföldi államnál a terhelt ellen irányuló, az eljárás előbbre vitelét, illetve a büntetés foganatosítását célzó hatósági intézkedésnek tekinthető. Ekként az megfeleltethető a Btk. 35. § /1/ bekezdése és 68. § /4/ bekezdése szerinti, elévülést félbeszakító intézkedésnek.

A fentebb kifejtettek miatt a jogegységi tanács egyetért azon bíróságok jogi álláspontjával, amelyek határozatukban az igazságügy miniszter által előterjesztett kiadatási kérelemnek - annak időpontjához kötötten - elévülést félbeszakító hatást

tulajdonítottak, mert az Nbj. szabályaiból következően e jogkörében eljárva a miniszter „büntetőügyben eljáró hatóságnak” tekintendő.

Budapest, 2005. március 7.

Dr. Kónya István s.k. a tanács elnöke, Dr. Horváth Ibolya s.k. előadó bíró, Dr.Domokos Jenő s.k. bíró, Dr.Édes Tamás s.k. bíró, Dr. Demeter Ferencné s.k. bíró, a tanács tagjai.

A kiadmány hiteléül:

tisztviselő